

KVINNOFRONTEN

e-post: kvinnofronten@sverige.nu

Org. nr: 802411-0119

Plusgiro: 5 56 23 - 3

www.kvinnofronten.nu

Till

Arbetsmarknadsdepartementet

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

YTTRANDE

över SOU 2023:98 – Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsut-satthet som behöver synliggöras– Diarienummer A2023/01703

Sammanfattning

Kvinnofronten beklagar att utredningen inte har förstått vad pornografi är och innebär, vilket blir tydligt redan av utredningens missvisande definition av pornografi. Den bristfälliga analysen har fått till följd att utredningen misslyckas med sitt uppdrag att lämna förslag till hur skydd och stöd för utsatta kvinnor och barn kan förbättras.

Även om förslag till vidare utredning och kartläggning delvis kan vara bra, har utredningen som helhet inte något att tillföra, utan är mest en upprepning av vad som redan sagts under de senaste 30 - 40 åren.

Sammantaget kan vi bara konstatera att det är sorgligt att se att Sverige i och med denna utredning fortfarande inte har kommit längre i arbete mot mäns sexualiserade våld mot kvinnor och barn när det gäller pornografi.

Regeringen bör därför snarast tillsätta en ny utredning med uppdrag att göra en *helseanalys av pornografi och dess skadeverkningar på alla plan* samt att föreslå åtgärder för att öka kunskapen om pornografi i samhället som helhet för att på så sätt begränsa spridningen.

Kommentarer

MISSVISANDE DEFINITION

Kvinnofronten beklagar djupt att utredningen har valt en definition av pornografi som i praktiken faktiskt osynliggör vad porr är och handlar om: *"Bilder, filmer och direktströmmad media som skildrar explicita sexuella aktiviteter i syfte att verka upphetsande för publiken."*

Denna missvisande definition leder analysen fel, vilket fått till följd att utredaren inte har klarat av att föreslå nödvändiga åtgärder för sitt uppdrag.

En större förståelse för vad pornografi är och innebär hade kunnat skapas genom att först gå till ordets ursprung. *Pornografi* kommer från de gamla grekiska orden *porne* och *graphos*. I dåtidens Grekland var *hetären* en kvinna som skulle finnas till hands sexuellt för de rika och mäktiga männen i samhället, medan *porne* var den lägsta, som vilken man som helst kunde utnyttja sexuellt. *Graphos* betydde "skrivning, etsning, teckning". Pornografi betydde alltså att skildra kvinnor som värdelösa sexuella slavar åt män.

Den amerikanska feministen Andrea Dworkin har i boken *Pornography. Men possessing women* skrivit om hur tekniken och därmed metoderna för den grafiska avbildningen sedan dess har utvecklats, medan innehållet och innebörden är densamma, med en skillnad: "Med de teknologiskt avancerade metoderna för grafisk avbildning krävs det verkliga kvinnor för att avbildningen som sådan ska kunna existera."¹

Pornografi är och har väsentligen alltid varit skildringar av mäns sexuella utnyttjande av kvinnor.

Idag är pornografi också en mycket lönsam handelsvara. Pornografi och övrig könshandel har blivit en av världens största och mest lönsamma industrier.

Men det sexuella utnyttjandet i pornografin kommer inte av att "explicita sexuella aktiviteter" i sig skildras, och att påstå att det är i syfte att "verka upphetsande för publiken" döljer att de som utnyttjas i pornografi huvudsakligen är kvinnor och barn medan de som producerar och konsumerar den huvudsakligen är heterosexuella män. Det döljer vidare att just de "sexuella aktiviteter" som finns i kommersiell pornografi utgår från en ram av sexualiserad över- respektive underordning, förstärkt av utpräglad förnedring, våld och övergrepp. Det döljer också att pornografi i sin tur påverkar vad som ska "verka upphetsande" för konsumenten. Precis som vi alla lär oss att tända på minnen av våra tidigare sexuella erfarenheter, lär sig porrkonsumenten att den sexuella lusten hör samman med porrens skildring av sexuell förnedring av kvinnor; objektifieringen och förnedringen i sig blir sexuellt upphetsande.

För att alls förstå pornografi som företeelse behöver man undersöka för vem den skapats, av vem, vem som utnyttjas, hur den används, i vilket syfte, vilket budskap den sprider, och vilka följder den får för enskilda människor respektive för samhället.

Pornografi är en del av *mäns sexualiserade våld mot kvinnor* dels för att män i och genom porren utnyttjar kvinnor sexuellt och utsätter kvinnor för sexualiserat våld och tvång, och dels för att det som porren *erotiserar* eller *sexualiserar* är just att män har makt och kvinnor är underordnade i samhället. Porren gör helt enkelt kvinnoförtrycket "sexigt".²

Utan denna förståelse av vad pornografi grundläggande är och innebär är det förstås svårt att komma med förslag som verkligen skulle kunna motverka det sexuella utnyttjandet vid produktion och distribution.

BRISTANDE INSIKT

Det är förstås bra att utredningen alls konstaterar att kvinnor faktiskt vanligen utsätts för våld och tvång vid produktion av pornografi. Men det är samtidigt något som varit känt sedan väldigt länge. Utredningens bristande analys av pornografi är förmodligen skälet till att den inte kommer längre.

Den bristande analysen gör att utredningen endast diskuterar kvinnors och barns utsatthet vid produktion av porr, men inte det ytterligare sexuella utnyttjande av kvinnor och barn som mäns och killars porrkonsumtion leder till. Även sådan pornografisk våldsutsatthet behöver ju synliggöras, och dessa till del olika utnyttjanden är både nära sammanknutna och kan pågå samverkande, också för den enskilda kvinnan. Det sexuella utnyttjandet vid produktion av pornografi pågår ju inte heller i ett vakuum, utan i ett ojämnt samhälle, där kvinnor är utsatta på många sätt och där just sexuellt utnyttjande är normaliserat. För att kunna veta vad som behöver göras för att motverka det sexuella utnyttjandet vid produktion behöver den helhetsbilden lyftas.

Eftersom utredningen inte ser det, har fokus i den istället ofta hamnat på frågan om "samtycke". Kvinnorörelsen har genom historien problematiserat frågan om förtryckta grupperns möjlighet att "samtycka" till förtrycket. Men trots att utredningen haft i uppdrag att utreda just sexuellt utnyttjande i pornografi, verkar den inte ens ha funderat över frågan om hur "samtycke" eller "frivillighet" ska tolkas inom ramarna för förtrycksstrukturer. Kvinnofronten rekommenderar alla som vill förstå något av detta att lyssna till den amerikanska juridikprofessorn Catharine MacKinnons anförande om våldtäkt och "samtycke" från Nordiskt Forum 2014, se länk nedan.³

Direkt provocerande blir kapitlet om kunskapsläget, där den bristande förståelsen för pornografi blir särskilt tydlig. Det är förstås svårt att förstå omfattningen av det sexuella utnyttjandet vid porrproduktion, och än svårare att förstå vad som behöver göras, om man inte har problematiserat "samtycke" i ett kvinnoförtryckande samhälle – eller ens förstått varför förnedring är så centralt i pornografin, och därmed gör den så destruktiv, vilket amerikanska Rebecca Whisnant skrivit om i flera sammanhang.⁴ Att bli förnedrad är traumatiserande, och de allt grövre övergreppen sker ofta genom gradvis gränsöverskridning. Ju mer normaliserad förnedringen är, desto svårare blir det dessutom att säga nej. Men att det därmed påstås finnas "samtycke" gör då inte förnedringen mindre, det förvärrar skammen för den som utsatts. Ett samhälle som hävdar att gränsen för det som är skadligt eller oacceptabelt går vid om det finns "samtycke" eller ej, sviker utsatta kvinnor och barn.

UTREDANDE OCH ÄNNU MERA UTREDANDE

Flera av de förslag utredningen lägger fram om att olika myndigheter ska fortsätta med utredande och kartläggning är säkert bra. Men med tanke på hur länge vi känt till följderna av det grova sexuella utnyttjandet av kvinnor och barn som pornografi innebär hade vi kunnat förvänta oss betydligt mer konstruktiva förslag till stöd åtminstone för alla som utsätts just vid produktion och distribution.

Att sexuellt utnyttjande i pornografiskt syfte bör finnas med som "tydlig del" i nationella strategier och andra policydokument om myndigheters arbete mot mäns våld är något så självklart att det närmast framstår som pinsamt att det lyfts som framsteg. Kvinnofronten har arbetat mot pornografi sedan 1970-talet. Hur kan samhället inte ha kommit längre?

Det mest konkreta förslaget till faktiskt stöd för dem som utnyttjas är kanske att medel ska avsättas för att barn ska få hjälp och stöd att få bort bilder och filmer från internet. Det vore bra, men frågan är hur det ska kunna bli verklighet?

Utredningen nämner också de uppmärksammade franska rättsfallen om sexuellt utnyttjande vid pornografiproduktion. Frankrike skulle i det sammanhanget även kunna ses som ett exempel på hur ett samhälle faktiskt *kan* ha en djupare analys av pornografi än denna utredning klarar. Vi syftar på rapporten *Pornocriminalité* från HCE, *Haut Conseil à l'égalité entre les femmes et les hommes* – som kanske närmast skulle kunna liknas vid en slags fransk motsvarighet till Jämställdhetsmyndigheten – som har en klart större förståelse för pornografi som företeelse, se länk nedan⁵.

AVSLUTNINGSVIS

Sammantaget visar denna utredning tyvärr på ett Sverige som så påfallande brister både i kunskap om pornografi och i åtgärder för att skydda kvinnor och barn från det utbredda sexuella utnyttjande som pornografin är och innebär.

Porren är en sexualisering av mäns makt och kvinnors underordning i samhället och den reproducerar i sin tur denna sexualiserade maktstruktur. Utan en förståelse av detta blir det svårt att motverka det sexuella utnyttjandet.

Regeringen bör därför tillsätta en ny utredning med uppdraget att göra en *helhetsanalys av pornografi och dess skadeverkningar på alla plan*, och med kravet att den ska föreslå åtgärder för att öka kunskapen om pornografi i samhället som helhet för att på så sätt begränsa spridningen.

Stockholm den 23 maj 2024

Kvinnofronten

NOTER:

1. Andrea Dworkin: *Pornography. Men possessing women*. The Women's Press 1984, sidan 200. Vår översättning.
2. Gerda Christenson: *En feministisk analys kring porr, sex och påverkan* – särtryck ur rapporten *SEX & MEDIA = pornofierad puritanism*. Kvinnofronten 2021 (2007).
www.kvinnofronten.nu/pdf/Utdrag-SEX&MEDIA-webb.pdf
3. Nordiskt Forum Malmö 2014. Catharine MacKinnons korta tal: www.youtube.com/watch?v=Rrijeaqc04A
4. Rebecca Whisnant: *Pornografi och förnedring*. Kvinnofronten 2015.
www.kvinnofronten.nu/Nyhetsbrev/rebecca-whisnant-pornografi-fornedring.php
Rebecca Whisnant: *Pornography, humiliation and consent* i *Sexualization, Media, & Society*, 2016.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2374623816662876>
5. Sylvie Pierre-Brossolette, Céline Piques, Anne Plouet, Philippe Callen, Elise Supau & Marina Llopis: *Pornocriminalité. Mettons fin à l'impunité de l'industrie pornographique*. HCE 2023.
https://haut-conseil-egalite.gouv.fr/IMG/pdf/hce-vio-rapport_pornocriminalite-v11-bdef.pdf